

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України “Про
внесення змін до Положення про ведення касових операцій у національній
валюті в Україні”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Відповідно до статті 33 Закону України “Про Національний банк України” для забезпечення організації готівкового грошового обігу Національний банк України (далі – Національний банк) здійснює визначення порядку ведення касових операцій для банків, інших фінансових установ, підприємств і організацій.

На сьогодні нормативно-правовим актом, що визначає порядок ведення касових операцій в національній валюті України суб’єктами господарювання, є Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148 (зі змінами) (далі – Положення).

Підготовка проекту постанови Правління Національного банку України “Про внесення змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні” (далі – зміни до Положення) зумовлена потребою приведення норм Положення у відповідність до вимог законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку, а також врахування звернення Бюро економічної безпеки України.

Так, згідно з частиною другою статті 32 Закону України “Про Бюро економічної безпеки України” в кошторисі Бюро передбачається створення фонду витрат для здійснення оперативно-технічних та оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, для виконання яких потрібні певні обсяги готівкових коштів. Аналогічні фонди створені й в Національному антикорупційному бюро України та Державному бюро розслідувань відповідно до вимог Законів України “Про Національне антикорупційне бюро України” та “Про Державне бюро розслідувань”. На використання цими установами готівкових коштів з фондів не поширюються обмеження на готівкові розрахунки, визначені Положенням. Отже, доцільно поширити відповідну норму Положення і на використання готівкових коштів з фонду, створеного в Бюро економічної безпеки України, шляхом внесення відповідних змін до Положення.

З метою приведення вимог нормативно-правових актів Національного банку до норм Закону України “Про платіжні послуги” постановою Правління Національного банку України від 07.06.2022 № 114 визнано такою, що втратила чинність, постанова Правління Національного банку України від 12.02.2013 № 42 “Про врегулювання питань щодо приймання готівки для подальшого її переказу” та зміни до неї. Тому, втратила чинність вимога цієї постанови щодо

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/50-0010/61901

від 26.05.2023 18:56

відкриття комерційними агентами банків та небанківськими фінансовими установами окремих поточних рахунків для зарахування готівки в гривнях, прийнятої цими установами для подальшого переказу. Відповідно в пункті 30 Положення про залучення комерційних агентів для надання фінансових платіжних послуг, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.08.2022 № 168, передбачено, що комерційний агент із приймання готівки платіжної установи перераховує кошти, прийняті від користувачів платіжних послуг, виключно на розрахунковий рахунок платіжної установи, з якою укладено агентський договір. З огляду на наведені вище вимоги зазначаємо, що потребують змін окремі норми Положення.

Крім того, з метою приведення у відповідність до норм Закону України “Про платіжні послуги” та належного надання платіжних послуг комерційними агентами вимоги Положення потребують доповнення в частині ідентифікації комерційних агентів перед користувачами та іншими надавачами платіжних послуг. Оскільки згідно з законодавством України комерційні агенти банку діють від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок банку, банк має забезпечити належний контроль та схоронність готівкових коштів під час їх перевезення та здавання до банку. Тому, Положення потребує доповнення нормами щодо здавання готівки, отриманої комерційними агентами під час надання платіжних послуг, до банку через відповідні служби, яким згідно із законодавством України надано право на перевезення валютних цінностей та інкасацію коштів. Для забезпечення однакових підходів до діяльності комерційних агентів банків і небанківських надавачів платіжних послуг та їх комерційних агентів, у Положення потрібно внести вимогу щодо здавання готівки, отриманої такими надавачами під час надання платіжних послуг, до банку.

Для мінімізації ризиків схоронності коштів суб’єктів господарювання під час їх перевезення та здавання до банку вимоги Положення потребують уточнення в частині врахування суб’єктами господарювання небезпеки під час самостійного здавання ними готівкової виручки (готівки) до банку та визначення банками/підприємствами, яким згідно із законодавством України надано право на інкасацію коштів, перевезення валютних та інших цінностей в договорах способу здавання та сум готівки, у разі перевищення яких інкасація коштів є обов’язковою.

Відповідно до вимог Закону України “Про Національний банк України” та згідно зі стратегічними цілями одним з основних завдань Національного банку в сфері готівкового обігу є забезпечення якості готівки в обігу. З метою поліпшення якості готівки в обігу виникає потреба в активнішому залученні суб’єктів господарювання до контролю за готівкою в обігу, у тому числі і за рахунок обов’язку суб’єктів господарювання під час надання держателям платіжних інструментів послуги з видачі готівки (“готівка на касі”) видавати лише придатні до обігу платіжні банкноти та монети, які не викликають сумніву в їх справжності та платіжності. Натомість зношені банкноти та монети

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/50-0010/61901

від 26.05.2023 18:56

не повинні потрапляти до клієнтів, а вилучатися та здаватися разом з готівковою виручкою до обслуговуючих банків. Зазначене питання потребує врегулювання шляхом унесення відповідних норм до Положення.

Таким чином, норми Положення потребують уточнення та приведення у відповідність до вимог законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку.

II. Визначення цілей державного регулювання

Метою розроблення змін до Положення є приведення його вимог у відповідність до вимог законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку та внесення уточнень до окремих його норм.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Для досягнення цілей державного регулювання Національний банк в проєкті змін до Положення визначає ряд норм, що регламентують порядок ведення суб'єктами господарювання касових операцій з урахуванням загального порядку виконання платіжних операцій та особливостей використання готівки окремими установами, в межах законодавства України та з дотриманням вимог нормативно-правових актів Національного банку.

Альтернативний спосіб досягнення цілей, передбачених у проєкті змін до Положення, можливо реалізувати шляхом: обмеження використання готівкових коштів з фонду Бюро економічної безпеки України та впровадження норми щодо виключно безготівкового використання коштів з цього фонду; скасування ліцензій Національного банку на надання банкам послуг з інкасації; доставки суб'єктами господарювання готівки самостійно без урахування ризиків та залучення служб інкасації банків та підприємств, що отримали ліцензію Національного банку на надання банкам послуг з інкасації; виключення обов'язку для комерційних агентів та небанківських надавачів платіжних послуги здавати готівку, отриману під час надання платіжних послуг до банку та як наслідок надання можливості на власний розсуд розпоряджатися коштами споживачів, у тому числі не за призначенням. Проте такий спосіб суперечить вимогам Законів України "Про Бюро економічної безпеки України" (у тому числі щодо цільового призначення використання коштів з фонду Бюро економічної безпеки), "Про Національний банк України" в частині надання ліцензій на здійснення операцій з готівкою, "Про платіжні послуги" в частині надання платіжних послуг комерційними агентами та небанківськими надавачами платіжних послуг і потребуватиме внесення відповідних змін до цих законів України.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідних заходів

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/50-0010/61901

від 26.05.2023 18:56

В основу механізму, що застосований для розв'язання проблем, покладено внесення відповідних змін до Положення.

З прийняттям змін до регуляторного акта, вимоги Положення будуть доповнені та конкретизовані.

У разі затвердження Правлінням Національного банку запропонованого для розгляду проекту змін до Положення, зміст цього регуляторного акта буде доведено до відома користувачів шляхом офіційного оприлюднення через засоби масової інформації відповідно до законодавства України.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Практичний досвід застосування в діяльності вимог Положення (протягом його дії), характер публікацій, звернень, запитів щодо роз'яснення окремих його норм свідчить, що вони в цілому нормально сприймаються і реалізуються відповідними органами державної влади, юридичними і фізичними особами.

Ураховуючи конкуренцію, що існує між учасниками готівкового обігу та право користувачів на отримання якісних платіжних послуг, можна позитивно оцінити перспективу введення та реалізації суб'єктами господарювання запропонованих змін до цього нормативного акта.

Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється головним чином змінами до законодавчих актів України, що може призвести до потреби внесення змін до регуляторного акта.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Чітке розмежування повноважень та прав суб'єктів господарювання в межах законодавства України, створює необхідні сприятливі економічні передумови для їх функціонування та розвитку конкурентного середовища на ринку фінансових та банківських послуг.

Розміри кожної вигоди і витрати не можуть мати монетизовану або числову форму вираження, оскільки не підлягають обчисленню з використанням статистичних даних, даних наукових досліджень та соціологічних опитувань.

Ураховуючи специфіку сфери правового регулювання змін до Положення, не вбачаються можливі негативні наслідки в разі їх прийняття.

VII. Визначення показників результативності акта

Для відстеження результативності змін до регуляторного акта планується постійно супроводжувати, вивчати та аналізувати практику застосування вимог до цього документа, використовуючи звернення, запити, повідомлення, пропозиції, набутий практичний досвід суб'єктів господарювання, органів державної влади та місцевого самоврядування, фізичних осіб, депутатів усіх рівнів, відповідні публікації в засобах масової інформації тощо.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/50-0010/61901

від 26.05.2023 18:56

Ураховуючи специфіку запропонованого регуляторного акта, визначити інші показники його результативності не можливо.

VIII. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Згідно зі статтями 3 та 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку від 14.04.2004 № 471.

Відстеження результативності змін до регуляторного акта, у разі його прийняття, здійснюватиметься згідно з нормативно встановленими вимогами на підставі опрацювання та систематизації інформації, що надходить до Національного банку від суб’єктів господарювання, органів державної влади та місцевого самоврядування, фізичних осіб, депутатів усіх рівнів, контролюючих органів.

Базове відстеження результативності запропонованого регуляторного акта проведеться до набрання чинності цим документом, а в подальшому здійснюватиметься в межах відстеження результативності основного регуляторного акта.

Інформування суб’єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова
Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Пишний Андрій Григорович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000
Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/50-0010/61901
від 26.05.2023 18:56